

Nr 301.

Av herr **Wistrand m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslag).

Det föreliggande förslaget till utlänningslag avviker i åtskilliga avseenden väsentligt från den nu gällande lagen. I anslutning till uttalanden i skrivelse från 1936 års riksdag innebär propositionen sålunda en långt gående centralisering (hos socialstyrelsen) av hithörande ärendens behandling, varav givetvis föranledes en mängd förändringar beträffande de organisatoriska föreskrifterna.

Men propositionen innefattar även andra nyheter av vittutseende innebörd. Den med hänsyn till konsekvenserna betydelsefullaste bland dessa är otvivelaktigt den ändrade principiella inställning till invandringsfrågan, som kommit till uttryck i vissa bestämmelser och uttalanden rörande frågorna om besvär rätt och om behandlingen av s. k. politiska flyktingar.

Att detta senare spörsmål så starkt skjutits fram i förgrunden måste vara ägnat att förvåna. Från visst håll inom det stora regeringspartiet, där man gärna demonstrerar böjelse för en egen utrikespolitik, framfördes visserligen vid föregående riksdag motionsledes vissa yrkanden om en särskild gynnad ställning för politiska flyktingar, men dessa yrkanden stöddes varken av utskottet eller av riksdagen. Och på tal om just sådana utlänningsfrågor framhöll de för lagens revision tillkallade sakkunniga i sitt utlåtande (s. 57), att »Sveriges hittills förda politik vittnar om en långt gående vilighet att tillgodose humanitära hänsyn». Då vidare socialstyrelsen i sitt i propositionen refererade utlåtande konstaterar (s. 34), att den i alla asylrättsfall följt utrikesdepartementets anvisningar, så hade man kunnat vänta, att även regeringen kunnat känna sig lugn för de politiska flyktingarnas behandling. Icke desto mindre har i olika sammanhang i propositionen en viss förmånsställning tillerkänts åt utlänningsfrågan, som av politiska orsaker flytt från hemlandet. Och medan den nuvarande lagstiftningen intager den principiella ståndpunkten, att landet bör skyddas icke blott för mindre respektabla element utan även för obehörigt intrång i näringslivet och på arbetsmarknaden, så får man av lagförslaget det intrycket, att utlänningsfrågan skulle tillerkännas en viss rätt till inträde i landet.

Denna förändrade inställning till främlingsfrågan kommer särskilt till synes i bestämmelserna om den s. k. främlingsnämnden. De sakkunniga hade föreslagit, att vid socialstyrelsens sida skulle ställas ett råd av tre personer, som skulle höras i viktigare frågor rörande uppehålls- och arbetstillstånd. Detta råd har emellertid i propositionen utvecklats till en nämnd

med betydande befogenhet. Lagförslaget innebär sålunda bl. a., att socialstyrelsen ej får förvägra utlänning att inkomma till eller kvarstanna i landet utan nämndens hörande samt att, om därvid någon nämndens ledamot motsätter sig avslagsbeslutet, utlänningen får besvärsrätt hos Kungl. Maj:t. Eller med andra ord: Socialstyrelsen får väl bifalla utlänningens ansökan om att få vistas och försörja sig i Sverige, men om verket ämnar avslå, så skall dess mening först underställas nämnden, sedan eventuellt prövas av Kungl. Maj:t. Oavsett att nämndens och besvärsrättens anordnande på detta sätt torde, såsom lagrådet framhåller, »strida mot grundläggande principer inom svenskt förvaltningsväsen», så måste starka betänkligheter möta mot bestämmelser, som måste fattas så, att man endast i extraordinära fall skall vägra mottaga eller behålla utlänning i landet.

I samma mån kännedomen om en mot främlingar så välvillig inställning sprider sig i utlandet, måste invandringstrycket på vårt land starkt ökas. Det är nämligen bekant, att i många länder stora grupper av befolkningen leva under så prekära förhållanden, att en överflyttning till Sverige ter sig mycket lockande. Icke minst i politiskt avseende är läget på sina håll så skärpt, att aktningvärda medborgare, som icke tillhöra det rådande partiet, av fruktan för allehanda risker, önska lämna sitt fädernesland. I diktaturer av olika typ är veterligen behandling av dem, som göra sig kända såsom den härskande regimens motståndare, mer eller mindre hänsynslös. Och i Spanien torde den av de stridande parterna, som definitivt får överhanden, komma att utnyttja segern så hårdhänt gent emot de besegrade, att miljoner människor vilja söka tillflykt i andra länder. Hur mycket man än må sympatisera med och beklaga dem, som i hemlandet sålunda löpa större eller mindre risker för sin person, egendom eller utkomst, så kunna vi icke ställa i utsikt att mottaga dem i vårt land.

Sant är visserligen, att vi för närvarande få njuta av sällspott goda tider, som under de senaste åren gjort det möjligt, ja, även behöfligt, för oss att mottaga tillskott av arbetskraft från andra länder, särskilt våra grannar. Men ingen vågar väl garantera högkonjunkturens fortvaro under de fem år, för vilka utlänningslagen i sitt nu föreslagna skick skulle bli gällande. Om under tiden, såsom sannolikt är, en ny depression framkallar omfattande arbetslöshet, såväl hos oss som annorstädes och därmed såväl det inre som det yttre trycket på vår arbetsmarknad skärpes, så kan man bittert få ångra en lagstiftning, som direkt uppmuntrat till ökad inflyttning under den goda tiden och som försvårar en mera restriktiv politik under lågkonjunkturen. Vad särskilt de politiska flyktingarna beträffar, så äro de sällan lämpade för eller villiga att taga anställningar inom jordbruk och husligt arbete, där brist på arbetskraft ständigt råder. Tvärtom äro ifrågavarande främlingselement i regel inriktade på de fria eller kommersiella yrkena, där till följd av våra rikliga utbildningsmöjligheter nästan permanent överskott på arbetskraft förefinnes.

Vår utlänningslagstiftning bör därför i likhet med den nuvarande lämna vederbörande möjligheter att anpassa vår politik på området efter de sig förändrade förhållandena på arbetsmarknaden och inom näringslivet. Såsom avgörande riktmärke för tillämpningen bör uppställas vårt lands och dess medborgares intresse. En person, som »av politiska orsaker flytt från annat land», kan ofta — dock ingalunda alltid — vara väl förtjänt av medkänsla och även av skydd i vårt land, men det mer eller mindre legitima flyktingskapet bör icke i och för sig predestinera utlänningar till mottagande i Sverige. Skulle något företräde böra tillerkännas några utlänningar, så borde det väl gälla sådana, med vilka vi känna oss naturligt befreundade och vilka därför lätt assimileras i vårt folk.

Andra lagutskottets enhälliga, av nuvarande justitieministern underskrivna samt av 1936 års riksdag godkända utlåtande i ämnet innefattade dels ett tillstyrkande av tekniska skärpningar i utlänningskontrollen, dels ett avstyrkande av andra principiella förändringar i denna lagstiftning. Att betydelsefulla sådana ändringar icke desto mindre innehållas i den föreliggande propositionen måste därför väcka förvåning. Även justitieministern torde för övrigt ha en känsla av att de i det föregående berörda ändringsförslagen kunna medföra betänkliga verkningar. Trots det principiellt oriktiga och praktiskt olämpliga i att länge ha en provisorisk lag på detta område och trots de sakkunnigas samt lagrådets bestämda uttalanden härom, har han nämligen föreslagit ett med 5 år förlängt provisorium.

Förslagets i det föregående berörda brister synas oss emellertid vara så betänkliga och medföra så stora risker, att de ej på långt när uppvägas av fördelarna av att få kontrollens centralisering genomförd. Ytterligare ett års förlängning av den nuvarande lagen skulle ge tillräckligt rådrum för den förnyade prövning, som kan erfordras för att få fram ett med beaktande av 1936 års riksdagsskrivelse reviderat förslag till definitiv lag.

Vi hemställa därför, att riksdagen måtte

dels avslå förevarande proposition;

dels besluta ett års förlängd giltighet för den nu gällande utlänningslagen;

dels i skrivelse till Kungl. maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning och för nästkommande riksdag framlägga förslag till definitiv lag om utlännings rätt att här i riket vistas.

Karl Wistrand.

Eilif Sylwan.

N. W. Hörstadius.

